

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Elišky Frešerové

Échiquier, décomposition et transition dans le Lancelot-Graal

Ústav románských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, září 2024

Vedoucí: prof. PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Závěš Šuman, Ph.D.

Francouzsky napsanou diplomovou práci Elišky Frešerové je třeba v první řadě uvítat už proto, že si zvolila téma ze starší literatury: kouzelnou šachovnici v artušovské Vulgátě a její symboliku. Francouzská literární medievalistika je v Čechách bohužel zastoupena velmi řídko nejen ve studentských závěrečných pracích, ale i na celé zdejší akademické scéně. Oceňuji tedy, že se autorka nenechala odradit filologickou obtížností dané oborové oblasti ani dalšími nároky přirozeně plynoucími z časové vzdálenosti epoch, obnášející rozmanité rozdílnosti – estetické, ideové, epistemologické, s nimiž nelze pracovat bez důkladné znalostní základny; a v nichž je nutno se pohybovat opatrněji možná zejména tehdy, kdy – což je případ této DP – se k „látce“ přistupuje skrze exogenní kategorie či koncepty.

Tuto schopnost autorka prokázala, byť magisterský stupeň studia předpokládá rozsáhlejší bibliografii: tu bych při tak specifickém, vyhraněném zájmu očekával. Na druhou stranu se zdroji, se kterými se seznámila, zachází účelně a vždy také s jasným odlišením přejetých prvků od vlastních reflexí a tezí. Na prameny se odvolává soustavně, takže místa, kde bibliografický odkaz chybí, jsou řídká (např. „traitées [sic; k jazyku *infra*] philologiques et littéraires“, s. 9). Přitom kdyby Frešerová uvedla konkrétní reference, ještě lépe by vynikl fakt, že se pouští do tématu, kterému se dosud nedostalo zasloužené badatelské pozornosti.

Autorka se umí vyvarovat schematismů a zjednodušení a s dobrou orientací se pohybuje jak v interpretačních osách, jež si stanovila (hra, funkce/role hry), tak v kategoriích, které do značné míry určuje povaha textu a jeho kontextů (symbolismus činností, předmětů, dějů atd., středověku vlastní a také pečlivě kodifikovaný; řád vs. chaos, posvátné vs. profánní, popř. lidské/světské vs. božské coby základní antiteze teocentrické epochy atp.).

Určitou výtku si ovšem zaslouží jazyk. Velmi časté jsou rudimentární, pravopisné a gramatické chyby („présent“ coby indikativ prézentu, s. 10¹; nesprávné zacházení s členy – „d'identité“ místo de l'identité, s. 11 a analogicky *infra* mnohokrát; „à part du changement“, s. 16; morfologické kalkování z čj., např. „l'impulse“, s. 16; nepatřičné shody v rodech i jinde – „le symbole positive“, s. 17; mezi jazykovými nepravostmi najdeme i kalky syntaktické („Cela écrit

¹ Na tyto prohřešky upozorňuji přímo v textu DP, a proto zde neuvádím více příkladů každé jednotlivé chyby ani každé kategorie chyb. Kolegyni Frešerovou vyzývám, aby se s nimi seznámila.

Jean de Galles“, s. 44). – Výpadky z jazykového rejstříku jsou méně časté („ça“, s. 10 a dále opakovaně).

V rovině výrazové si nelze nevděkovat poměrně častého výskytu neurčitých zájmen a prezentativů („quelque chose“ hned dvakrát na téže straně, s. 18), ne zcela elegantních, někdy poněkud školáckých formulací („plein de“, navíc chybně „plein des“, s. 43). O podobné nezkušenosti s psaním a stylizací nebo o určité neochotě odmítnout nejsnadnější řešení a trpělivě hledat lepší možnost svědčí zároveň inflace slovesa „présenter“, na kterou jsme sice u studentů zvyklí, ale která je přesto pro čtenáře nepříjemná..., jako by nebylo dost synonym,² a další stylistický nešvar: obdobná hypertrofie až příliš oblíbeného „décrire“, navíc nepřesného v případech, kde jde o analýzu, interpretaci, reflexi atp.

Dále občas ruší klopytávé úseky („grâce à être en train de regarder“, s. 33), nevhodné či neuzuální kolokace („l'échiquier... entouré par des occurrences“, s. 30; „il interagit avec une aventure“, s. 50; „enjamber cet hiatus“, s. 62), z nichž některé zatemňují smysl řečeného, a nesprávná volba lexika („escalade“ místo croissance, surenchère, s. 30 a sq. Doporučuji nějaký kolokační slovník, např. *Dictionnaire des combinaisons de mots*, Le Robert 2020). K uvedeným pochybením se přidávají redakční nedůslednosti (tituly bez kurzivy, s. 47; výpadek křestního jména v bibliografickém údaji, s. 48, a naopak číselné odkazy na poznámky v kurzivě, s. 9). Snad nemusím *explicite* zdůrazňovat, že všechna tato upozornění nepramení z pedanterie, ale jsou míněna jako služba, která, je-li využita, může svým dílem přispět k autorčinu odbornému růstu: korektura i auto-korektura je um, jemuž se lze i v dnešní uspěchané době naučit.

Prohřešků nezůstalo ušetřeno ani české resumé, kde zarazí „přehánka“ místo přehánění, hyperbolizace (s. 63) či odbytá interpunkce („Zapomněl co to znamená“, s. 64).

Několik podnětů k obhajobě:

Jak vyplývá z uvedeného soupisu, studentka by k obhajobě měla přinést svědomitě vypracovaná *errata*.³

Co se týče možných bodů k diskusi, navrhuji, aby E. Frešerová rozvedla jistou paralelu, která se ostatně nabízí. Reflexe o násobení a množování jakožto jedné z nadpřirozených schopností šachovnice (s. 60 a sq.) by se mohla rozšířit k významovému propojení mezi *démesure* v hmotném slova smyslu, tedy ve smyslu početního nadbytku či přebytku, a *démesure* ve smyslu duševním, charakterovém, morálním. Tuto významovou paralelu lze pak usouvztažnit s Lancelotovým “hříchem” – proviněním pocházejícím právě z toho, že jedinec poruší zákon, tj. přestoupí hranici...

V neposlední řadě by mě zajímala autorčina odpověď na následující otázku: Obohatilo by, popř. změnilo by výklad symbolismu šachovnice uplatnění Cailloisovy typologie her (compétition, hasard, simulacre, vertigo [ilinx]). Pokud ano, jak?

² Viz také mé komentáře v pdf souboru.

³ U nejzákladnějších chyb jsem pouze vyznačil první výskyt, popř. první dva výskyty s poznámkou, aby autorka zachytila další případy téhož prohřešku sama.

Závěr:

Hloubkou svých interpretací, intelektuální poctivostí zvoleného přístupu a originálním pohledem na kanonické dílo vykazuje práce Elišky Frešerové jednoznačně velmi vysokou úroveň, a proto její spis doporučuji k obhájení a navrhuji klasifikační stupeň **výborně**.

Praha 2. září 2024

PhDr. Závěš Šuman, Ph.D.
oponent